

și cultivând programatic stabilirea relațiilor personale între oamenii de teatru din cele mai diferite părți ale lumii. Spre deosebire de ultimele două-trei ediții, cea de anul acesta, a VI-a, mi s-a părut ceva mai "așezată", mai sigură pe sine, chiar dacă au mai existat disfuncționalități de ultim moment în programarea unor spectacole (din cauza lor, de pildă, mulți dintre cei prezenți la festival până în ultima seară n-au putut totuși să vadă spectacolul **Ierbarul** – Scena Plastyczna Kul, Polonia). O altă particularitate a acestei ediții a fost dată de creșterea numărului și a ponderii reprezentațiilor românești în ansamblul manifestărilor. De la **Teibele și demonul ei** de Isaac Bashevis Singer și Eve Friedman, în interpretarea Teatrului Național din Iași (regia: Alexander Hausvater), la **Don Quijote** după Miguel Cervantes, în interpretarea Teatrului "Radu Stanca" din Sibiu (regia: Mihai Constantin Ranin) și de la **Regina Mamă** de Manlio Santanelli, în interpretarea Olgăi Tudorache și a lui Doru Popescu (regia: Gelu Colceag) sub sigla T.N.B., la **Cetatea soarelui** după Tommaso Campanella, în interpretarea lui Marcel Iureș și Adrian Titieni la Teatrul Act (regia: Mihai Măniuțiu) și la **O noapte furtunoasă** de I. L. Caragiale, producție SMART-

Teatrul Odeon (regia: Mihai Măniuțiu), oferta scenică de creativitate teatrală românească a fost deosebit de diversă și atractivă, dându-le celor prezenți posibilitatea să-și facă o imagine concludentă asupra acestui subiect. Printre cele mai inspirate și seducătoare spectacole trebuie să menționez **Mă tot duc!** (Je m'en vais!) – scenariul și regia: Marc Doré, reprezentare prezentată de astă dată sub firma SMART & Teatrul Odeon, în care au excelat Oana Pellea și Mihai Sandu Gruia. S-a ajuns totuși și la exagerațiuni, unele reprezentații, cât de cât meritorii la ele acasă, în contextul cenușiului cotidian, neîntrunind calitățile care să le facă apte de a participa la o atât de strânsă competiție valorică. E vorba de **Leonce și Lena** după Georg Büchner la Ploiești, în regia semnată de Andreea Vulpe și Cristian Juncu, și de **Hamlet** după Shakespeare la Botoșani, în regia lui Ion Sapdaru. Cuvântul "după" îmi aparține, în ambele cazuri, și nu vrea decât să restabilească adevărul, altfel piesele devenind de nerecunoscut de atâta "creativitate" regizorală! Știu că s-au găsit destui confrăți mai tineri care să laude aceste spectacole. Ce pot să zic? Să așteptăm să se mai maturizeze. Și ei, și regizorii despre care au scris... În continuă creștere, de la o e-

diție la alta, este calitatea secțiunii spectacolelor-lectură, atât prin selecția mai riguroasă a textelor (excelent traduse din și în românește de Mircea Ivănescu!), cât și prin caracterul aplicat și elevat al discuțiilor care au loc pe marginea acestor "lecturi" artistice, realizate acum de studenți ai Facultății de actorie din Sibiu, îndrumați de conf. univ. Virgil Flonda.

Printre spectacolele care m-au impresionat în mod deosebit menționez **Tirana Bohemia**, susținut admirabil de Compania de dans Iliacan din Spania, **Grace-Given Erodiu**, tulburătoare montare a companiei Les Kurbas din Ucraina, și **Hamlet** de Shakespeare, în interpretarea poetică dar excelent tensionată a unui teatru gruzin: Stichting Caucasus Foundation, Georgia.

Gazdele au marea știință de a crea o atmosferă specială, în care toată lumea să se simtă bine și să învețe câte ceva și despre străvechea civilizație românească, prezentă în ospitalitatea caselor din Sibiu sau Orlat, amintirile devenind astfel prețioase pentru toți participanții la festival. Să-i dorim viață lungă, iar tuturor celor care-l fac, putere de muncă, sănătate și bucurie, spre desfătarea spectatorilor și propășirea teatrului românesc în lumea largă.

Victor Parhon

Răutatea vremurilor în Antologie

Textul se dedică d-lui Virgil Flonda

Ceasul al doisprezecelea: de când mă știu. Da, dar tata interpretează ca nimeni altul concertul de Mozart pentru mașină absurdă din abanos și argint... și n-ajung să deprind politica aceasta a vinovăției incluse, a înspăimântărilor ultimative, a silei. Fraților, nu mă

scârbesc! Ce mă fac? Am un fel de imunitate rușinoasă: nu obțin senzația aceea de greață în fața umanității degenerând; nu fac troc cu umorile negre; stau bine cu bila; mi-e limpede fierea; nu secretez secreții amare. La fiecare pas mi se desenează o prăpastie și las mereu în urmă vestigiile cata-

strofei iminente.

Drama artistică azi? Statistic, un avertisment apocaliptic. O tragere de urechi. Suveranele poncifuri: "neputința comunicării", pervertirea ordinioarelor, tirania, iresponsabilitatea, stupiditatea, descreierarea. Disfuncțiile instaurează o veritabilă "problematică". Dar FUNCȚI-

ILE? – măcar că unele sunt convocate sub semnul negației, în toată splendoarea lor luciferică? La festivalul de la Sibiu de anul acesta te-ai fi înfiorat, la ora spectacolelor-lectură, ascultând textul rusului Daniil Ghink (**Chelul și brunetul**) despre doi tipi gravitând (beckettian, desigur) în jurul unui closet. Să n-aud ceva despre fără-menajamentele revoltei, despre fără-de-falsele pudori ale closetului în scenă! Cât despre **Găleata din Babel** de hulgarul Ivan Golev, avem a îndura noi cruzimi. Căci simbolica găleată e plină cu gunoi bulgăresc post-jivkavian în care se amestecă patimi naționaliste și militariste, penurii de tot soiul (penuria e și ea tot un deșeu), bișnița internațională, mania telenovelor sud-americane... Textul e împănănat cu situații comice de limbaj, grosolanii sub pavăza grotescului ludic, care fac textul atractiv, fir-ar să fie, învelesc nimicnicia lui funciară într-un fuior de seducție minoră... Nu-i așa că *ne recunoaștem* ușor în universul meschin? Ei, atunci înseamnă că: e bun, e problematic, e "scenic", e "oferant".

Festivalul internațional clădit de Constantin Chiriac a ieșit de mult de sub amenințarea plictisului. Îl recomandă cel puțin argumentul pur cantitativ. Zeci de trupe, nu puține personalități invitate. În plus, Constantin Chiriac e un bun selecționar de

spectacole. **Hamlet** adus la Sibiu de teatrul din Tbilisi rămâne, pentru mine, una din experiențele cele mai emoționante în teatru. Apoi trupele poloneze... Până și momentele mai puțin fericite (un teatru ucrainean, un teatru românesc, Naționalul din Luxemburg) par a fi determinate de conjuncturi inevitabile într-o asemenea întreprindere și chiar de o anume strategie care a fost urmărită cu precădere: a diversității practicilor scenice. E de hănuit că directorul a fost implicat și în selecționarea textelor pentru diminețile *de lectură*. Să nu ne facem însă iluzii: genul dramatic e, probabil, cel mai dificil. Se scrie puțin teatru și, proporțional, tot atâta teatru bun. Cât despre selecția de la Sibiu, ea pare a fi ocolit numele consacrate; participanții au fost în general tineri.

Așadar, pus în situația de a alege eu însumi (nu însă și de a aprecia, cum cred că se cuvine), probabil că n-aș fi putut renunța nici la textul minor al lui Ivan Golev, nici la *panopticum*-ul de ghetou valah fabricat de Andreea Vălean în **Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii**. Cursivitatea discursului, plasticitatea replicilor, iuțea crochiurilor o anunță pe Andreea Vălean ca pe un posibil dramaturg.

Dar nici nu putem simula extazul în fața cotidianului

mizer tratat *ca atare*: în logica lui neperversită. Cu foști securiști, cu prostituate sensibile și justițiare, cu mafioți de cartier, cu țarați ușor metafizici și aspiranți frustrați – la ce? –, cu revoltați subretorici și lipsiți de fantezie, cu panouri publicitare și fatalități meschine care-i adună pe răi și pe buni într-un imn al idioteții generalizate. Luciditatea corosivă a autoarei... da, da, știu.... dar rugina aceasta n-apucă să-nflorească, e pură necroză, onestă, relata-

tă silitor. Singurul contrapunct, care s-ar fi întrezărit în persoana bătrânului muribund, fost deținut politic, astăzi jecmănit de oportuniști vorace, are un parcurs mult prea discret în dramă. Umanitatea tarată e tarată; neputințioșii sunt neputințioși; lichelele sunt lichele; duișii sunt duișii; și lumea asta e nașpa, mă.

Canadianul Claude Paiment participă cu piesa **Tortura**. În piesa **Tortura** este vorba despre un torturat și despre un torturator rău. Îl antipatizăm pe torturator și ni se pare inacceptabilă situația.

Textele sunt integral publicate, în limba originală și în traducere, într-o *Antologie* a festivalului, îngrijită de poetul Mircea Ivănescu. Cartea aceasta, oricâte mofturi aș face, e și ea o mărturie consistentă a sfârșitului de veac. Oamenii sunt obsedați să-și manifeste luciditățile lor amare, să și le fabrice dacă nu le au, să tragă semnalul de alarmă, să anunțe Apocalipsa.

Ei *trebuie*, trebuie neapărat să se supere și să atenționeze. Dacă veți răsfoi piesele americanului Tom Ziegler, ale belgianului Eric Dumez și ale elvențianului René Zahnd, veți fi atenționați asupra altor și altor probleme grave ale contemporaneității. Ceva e putred pe aici, prin sătucul planetar. Dar putreziciunea aceasta are și ceva

artistic în ea?

Zori de literatură dramatică, de limbaj teatral incitant strigă Uiuui! Alexandru Uiuui, în piesa **În așteptarea lui Godete**. Stângăciile textului au norocul că participă la ambiguitatea lui generală. E greu de relatat altceva despre **...Godete** decât jocul de planuri dramatice, spectaculos în sine. Grupuri de personaje, aparținând unor

universuri disparate, se combină surprinzător în a doua parte a textului, creând un halou poetic de tipuri umane și situații. Un fel de drama-modelism și bricolaj, destul de în vogă în Europa postmodernă, puțin cultivat la noi. Noi... ne păstrăm încă sub tirania poveștii și exaltăm conflictul ca unic producător de scânteie dramatică, ignorând tocmai

virtuțile esențial dramatice ale jocului. Căci jocul distribuie elementele teatrale într-o relație de complementaritate și nu obligatoriu de adversitate, domnule Dumitru Solomon. Noroc că teatrul domniei voastre nu se limitează la postulatul poveștii și al "conflictului" în care credeți (ca teoretician). Și se dedică jocului.

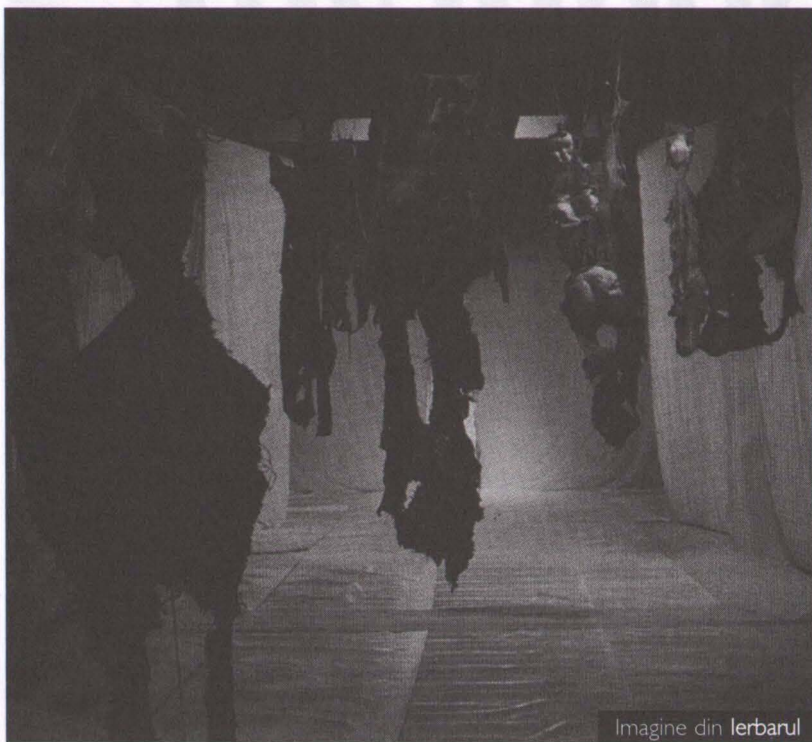
Sebastian-Vlad Popa

Magia de dincolo de Cuvânt

Încă o dată, în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, ne-am dat seama că polonezii știu să facă astfel încât prezența lor la asemenea reuniuni să sugereze ceva din căutările înnoitoare, din autenticitatea și adâncimea preocupărilor circumscrise și lumii în care trăim, dar și destinului artei teatrale. Astfel, la numai 48 de ore de la acel spectacol surprinzător prin realism și grotesc, prin nonconformism și o incendiară demitizare a normelor, realizat la Teatrul Provisorium de patru actori minunați, într-un decor limitat la câteva scaune, după **Ferdynurke** de "rebelul" Witold Gombrowicz (romanul a apărut și la noi, nu demult, la Editura "Univers"), în care autorul vedea "o parodie a poveștii filozofice în stil voltairian" (dar, pe scenă, violența dialogului și a reacțiilor amintește de Albee), publicul avea să asiste la o superbă demonstrație de "magie" emoțională, prin reprezentarea cu **Ierbarul**, oferită de Leszek Madzik, celebrul fondator al Scenei Plastyczna, de pe lângă Universitatea catolică din Lublin. De la autor, regizorul spectacolului și conducătorul trupei, aflăm că acest teatru, cunoscut astăzi în toată lumea, își bazează activitatea pe sprijinul municipalității și al universității, spectacolele fiind

pregătite în spațiul amfiteatrelor, mai ales în vacanțe, când sălile sunt libere. După ce, cu ani în urmă, această trupă a prezentat spectacole la Piatra Neamț și București, iată-i acum la Sibiu,

centrul acestei ambiante, populată de siluete și mișcări misterioase, ori, în final, de forme mortificate ce ne invadează, spânzurate din "podul" scenei, se află căderea și decăderea

Imagine din Ierbarul

într-o lecție năucitoare de teatru-imagie, fără text, în care lumina și umbra, plasticitatea expresiilor corporale și a "măștilor" (unele dintre ele, inspirate din sculpturile Alinei Szapocznikow), impulsurile muzicale și obiectele de recuzită construiesc laolaltă emoții puternice, grăbite să întrecă forța de persuasiune a cuvintelor. În

omului, chinuitoarea lui nevoie de a reface drumul către sensul și misterul în care își află sorgința însuși spectacolul vieții. Totul se petrece pe scenă, unde cei 40-50 de spectatori se află la doar doi pași de acest clar-obscur configurat ca o "cutie" magică, în care și siluetele, și eșarfele (albe sau negre) sau permanenta metamorfoză cro-